

XALQARO DARAJADA TURLI YURISDIKTSIYALARDA BLOKCHEYN TEXNOLOGIYASINI TARTIBGA SOLUVCHI AMALDAGI QONUNCHILIK TAHLILI

Xamroqulov Bahodir Mamasharfovich,

yuridik fanlari nomzodi, dotsent

Nurmatova Aziza Sirojiddin qizi

*Jahon Iqtisodiyoti va Diplomatiasi Universiteti, Xalqaro biznes huquqi fakulteti
magistranti*

E-mail: nurmatovaaziza902@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola xalqaro miqyosdagi turli yurisdiksiyalarda, jumladan Yevropa, Yaponiyada blokcheyn texnologiyasini boshqaradigan joriy qonunchilik landshaftini har tomonlama tahlil qiladi. U har bir mintaqadagi o'ziga xos me'yoriy-huquqiy bazalarni o'rganadi, Yevropa Ittifoqining kripto-aktivlar bozori (MiCA) reglamenti, Amerika Qo'shma Shtatlarining Qimmatli qog'ozlar va birja komissiyasi (SEC) va Tovar fyuchers savdo komissiyasi (CFTC) nazorati kabi asosiy qonunchilikni tahlil etadi. Maqolada, shuningdek, ushbu hududlar innovatsiyalarni tartibga solish nazorati bilan muvozanatlash, turli yurisdiksiyalarda izchillikni ta'minlash va texnologik yutuqlarni hal qilishda duch keladigan qiyinchiliklarni muhokama qiladi. Maqolada blokcheynni tartibga solishning turlicha yondashuvlarini o'rganib chiqib, texnologiya o'sishini qo'llab-quvvatlash va bog'liq xavflarni yumshatish uchun muvofiqlashtirilgan xalqaro standartlar zarurligini o'rganiladi.

Kalit so'zlar: Blokcheyn reglamenti, Xalqaro blokcheyn qonunchiligi, MiCA reglamenti, SEC blokcheyn nazorati, CFTC blokcheyn reglamenti, Cryptocurrency, Blockchain innovatsiyasi, AMLD5, BitLicense, FSA kriptovalyutasi, MAS blokcheyn ko'rsatmalari, FINMA blokcheyn reglamenti.

Annotation: *This article provides a comprehensive analysis of the current legislative landscape governing blockchain technology in various jurisdictions internationally, including Europe, the United States, Japan. It delves into the specific regulatory frameworks in each region, highlighting key legislation such as the European Union's Markets in Crypto-Assets (MiCA) Regulation, the United States' Securities and Exchange Commission (SEC) and Commodity Futures Trading Commission (CFTC) oversight, and China's stringent control measures. The article also discusses the challenges these regions face in balancing innovation with regulatory oversight, ensuring consistency across different jurisdictions, and addressing technological advancements. By examining the diverse approaches to blockchain regulation, the article underscores the need for harmonized international standards to support the technology's growth while mitigating associated risks. alties, and facilitate transparent and auditable copyright transactions are explored.*

Key words: *Blockchain regulation, International blockchain legislation, MiCA regulation, SEC blockchain oversight, CFTC blockchain regulation, Cryptocurrency, Blockchain innovation, AMLD5, BitLicense, FSA cryptocurrency, MAS blockchain guidelines, FINMA blockchain regulation.*

Blokcheyn texnologiyasi rivojlanishda va turli sohalarda kengayishda davom etar ekan, butun dunyo bo'ylab hukumatlar ushbu transformatsion texnologiyaning o'ziga xos xususiyatlari va potentsial oqibatlarini hal qilish uchun tegishli huquqiy va me'yoriy bazalarni ishlab chiqish muammosi bilan kurashmoqda. Yevropa Ittifoqi va Qo'shma Shtatlarda siyosatchilar innovatsiyalar va moliyaviy inklyuzivlikni rag'batlantirishni jiddiy tartibga solishni birinchi o'ringa qo'yib, asosan "hand-off" yondashuvini qo'lladilar. Ushbu yondashuv blokcheyn texnologiyasining rivojlanishi uchun qulay muhit yaratishga qaratilgan, chunki haddan tashqari cheklovchi qoidalar ushbu buzuvchi innovatsiyaning potentsial afzalliklarini bo'g'ib qo'yishi mumkin. (Rayt va Filippi, 2015) Masalan, Yevropa Ittifoqida Yevropa Komissiyasi iste'molchilar huquqlarini himoya

qilish, pul yuvishga qarshi kurashish va moliyaviy barqarorlik bilan bog'liq qonuniy tashvishlarni hal qilishda innovatsiyalarni rag'batlantiradigan muvozanatli tartibga solish yondashuvi zarurligini ta'kidlamoqda. Blokcheyn texnologiyasini tartibga solish turli yurisdiksiyalarda turlicha bo'lib, turli huquqiy, iqtisodiy va siyosiy mulohazalarni aks ettiradi. Ba'zi mamlakatlarda blokcheyn va kriptovalyutalarni nazorat qilish bo'yicha qat'iy qoidalar mavjud, boshqalari esa yanada ochiq va innovatsion yondashuvni targ'ib qiladi. Ushbu me'yoriy-huquqiy bazalarni va ularning tamoyillarini tushunish global blockchain landshaftini boshqarish uchun juda muhimdir. Blokcheyn texnologiyasi markazlashtirilmagan, shaffof va xavfsiz xususiyatlari tufayli ko'plab sohalarni o'zgartirish imkoniyatiga ega. Turli mamlakatlar qabul qilish va nazorat qilishning turli darajalarini aks ettiruvchi uni tartibga solishga turli yo'llar bilan yondashdilar. Blokcheynni tartibga solish hukumatlar va tartibga soluvchi organlar tomonidan blokcheyn texnologiyasi va uning ilovalarini nazorat qilish va boshqarish uchun o'rnatilgan qonunchilik asoslari va siyosatlarini anglatadi. Ushbu qoidalar xavfsizlik, iste'molchilar huquqlarini himoya qilish, jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurash (AML), terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurash (CTF) va innovatsiyalarni rag'batlantirish kabi muammolarni hal qilishga qaratilgan. Xalqaro blokcheyn qonunchiligi blokcheyn texnologiyasidan foydalanish va rivojlantirishni boshqarish uchun dunyoning turli mamlakatlari va mintaqalari tomonidan qabul qilingan qonunlar va tartibga solish choralarini o'z ichiga oladi. Bu transchegaraviy blokcheyn ilovalarini osonlashtiradigan va texnologiya bilan bog'liq global muammolarni hal qiladigan uyg'unlashtirilgan tartibga solish muhitini yaratishga qaratilgan sa'y-harakatlarni o'z ichiga oladi. MiCA reglamenti Yevropa Ittifoqi tomonidan kripto-aktivlar uchun keng qamrovli me'yoriy-huquqiy bazani ta'minlashga qaratilgan qonunchilik taklifidir. U huquqiy ishonchni oshirishga, innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlashga, iste'molchilar va investorlarni himoya qilishga va Yevropa Ittifoqida moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga intiladi. MiCA hozirda mavjud moliyaviy xizmatlar qonunchiligi bilan tartibga solinmagan kripto-aktivlarning keng doirasini qamrab oladi.

1. Amerika Qo'shma Shtatlari. Qimmatli qog'ozlar va birja komissiyasi (SEC)¹: SEC ma'lum blokcheynga asoslangan tokenlarni qimmatli qog'ozlar deb hisoblaydi va ularni qimmatli qog'ozlar bo'yicha federal qonunlarga bo'ysunadi. Howey testi tokenning qimmatli qog'oz sifatida muvofiqligini aniqlash uchun ishlatiladi. Tovar fyucherslari savdo komissiyasi (CFTC)²: CFTC Bitcoin kabi kriptovalyutalarni tovar sifatida tasniflash orqali kriptovalyutalar bilan bog'liq derivativlar va fyuchers bozorlarini tartibga soladi. Moliyaviy jinoyatlarga qarshi kurash tarmog'i (FinCEN): FinCEN pul yuvishga qarshi kurash (AML) va mijozingizni bilish (KYC) qoidalarini blokcheyn biznesida, ayniqsa kriptovalyutalar almashinuvi bilan shug'ullanadi. Xususan, Nyu-York shahrida BitLicense me'yoriy-huquqiy bazasi joriy etilgan, u virtual valyuta faoliyati bilan shug'ullanuvchi korxonalaridan litsenziya olish, AML va KYC talablariga rioya qilish va kapital talablariga javob berishni talab qiladi. Vayoming shahrida esa kriptovalyutalarni mulk sifatida tan olish, ba'zi blokcheyn tokenlarini qimmatli qog'ozlar qoidalaridan ozod qilish va blokcheyn biznesiga bank xizmatlarini ko'rsatish uchun maxsus maqsadli depozitariy institutlarni (SPDI) yaratishga ruxsat berish kabi blokcheynga mos keladigan bir nechta qonunlarni qabul qilgan. Aqlli shartnomalarning tartibga solinishi haqida gapiradigan bo'lsak, Amerikada aqlli shartnomalar odatiy shartnoma qonunchiligining umumiy tamoyillariga, jumladan oferta, aksept, ko'rib chiqish va shartnoma tuzish qoidalariga bo'ysunadi. Aqlli shartnomalar bo'yicha nizolar an'anaviy shartnoma huquqi tamoyillariga asoslanadi. Shaxsiy ma'lumotlarga ishlov beradigan aqlli shartnomalar, agar ular Yevropa Ittifoqi fuqarolari ma'lumotlariga ishlov bersa, Kaliforniya iste'molchilarining maxfiyligi to'g'risidagi qonun (CCPA) yoki umumiy ma'lumotlarni himoya qilish to'g'risidagi nizom (GDPR) kabi tegishli ma'lumotlar maxfiyligi qonunlariga muvofiq bo'lishi kerak. AQSHning turli shtatlari blokcheyn va aqlli shartnomalar bo'yicha o'z qonunlarini qabul qilgan. Masalan: Arizonada blokcheyn

---

¹ [SEC.gov](https://www.sec.gov) | HOME

² [CFTC Official Website](https://www.cftc.gov)

imzolari va aqlli shartnomalarning qonuniy bajarilishi qonunan tan olingan. Tennesida elektron tranzaksiyalarda blokcheyn texnologiyasi va aqlli shartnomalardan foydalanishga aniq ruxsat berilgan. Nevadada mahalliy hukumatlarga blokcheyndan foydalanganlarni soliqqa tortishni taqiqlagan va blokcheyn texnologiyasi va aqlli shartnomalarning qonuniyligini tan olgan. 3

2.Yaponiya. Yaponiyada blokcheyn va kriptovalyutalar uchun yaxshi tashkil etilgan normativ-huquqiy baza mavjud. Yaponiyadagi asosiy qonun bu – “To'lov xizmatlari to'g'risidagi “qonun (PSA). Ushbu qonun Bitcoin va boshqa virtual aktivlarni qonuniy mulk sifatida tan oladi, kriptovalyuta birjalaridan Moliyaviy xizmatlar agentligida (FSA) ro'yxatdan o'tish va jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurash (AML) va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurash (CFT) bo'yicha an'anaviy majburiyatlarga rioya qilishni talab qiladi. Kriptoaktivlar almashinuvi xizmatlari (CAESPs) provayderlarini ro'yxatdan o'tkazish orqali kriptovalyutalar va boshqa kriptoaktivlar savdosini tartibga soladi. Ikkinchi muhim qonun bu “Moliyaviy vositalar va birja qonuni” (FIEA). Ushbu qonun tokenlardagi aksiyalar, obligatsiyalar yoki fond manfaatlarini ifodalovchi qimmatli qog'ozli tokenlarni elektron tarzda qayd etilgan o'tkazuvchan huquqlar (ERTR) sifatida tartibga soladi. Biznes operatorlaridan, agar ular ushbu qimmatli qog'ozlarni sotib olish, sotish yoki almashtirish bilan shug'ullansa, ERTR provayderlari sifatida ro'yxatdan o'tishlarini talab qiladi. PSA va FIEAga 2020-yil may oyida “virtual valyuta” atamasini “kripto-aktiv” bilan almashtirib, kriptovalyuta birjalari va savdo platformalarini tartibga solishga aniqlik kiritgan o'zgartirishlar kiritildi.4 PSAGA o'zgartirishlar kiritish to'g'risidagi qonun loyihasi 2022-yil iyun oyida qabul qilingan bo'lib, u stabilkoinlar bo'yicha yangi qoidalarni joriy qildi. Yaponiya hukumati moliyaviy tizimlarni inqilob qilish potensialini tan olgan holda turli sohalarda blokcheyn texnologiyasidan foydalanishni faol ravishda ilgari surmoqda. Yaponiyadagi aqlli

---

3 American Bar Association - Smart Contracts: Legal Framework and Proposed Guidelines for Lawmakers

4 Arora, Gaurav, Cryptoasset Regulatory Framework in Japan (October 27, 2020). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3720230> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3720230>

shartnomalar hali qonun bilan to'liq ta'riflanmagan yoki tartibga solinmagan.⁵ Yaponiya qonunchiligida aqlli shartnomalarning aniq ta'rifi yoki tartibga solinishi mavjud bo'lmasada, ular odatda blokcheyndagi maxsus dasturlash kodlari bilan oldindan belgilangan shartlarni o'z ichiga olgan o'z-o'zidan bajariladigan shartnomalarga ishora qiladi. Yaponiya Fuqarolik Kodeksining 95-moddasiga ko'ra, agar niyatni ifodalashda jiddiy xatolik bo'lsa, huquqiy hujjatning maqsadi va bitimlar bo'yicha ijtimoiy konventsiyalardan kelib chiqib, qilmish bekor qilinishi mumkin. Aqlli shartnoma mexanizmidan foydalangan holda NFT tranzaksiyasida xatolik yuz bergan taqdirda, bitimni bekor qilish oddiy jarayon bo'lmasligi mumkin. Tranzaksiya bekor qilinganligini ko'rsatish kerak bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, bu Yaponiyaning Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish qonuni bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Yaponiyaning "Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish to'g'risida"gi qonunining 34-moddasi 1-bandiga binoan, shaxsni tasdiqlovchi saqlangan shaxsiy ma'lumotlar noto'g'ri deb topilgan hollarda, shaxs shaxsiy ma'lumotlar bilan shug'ullanuvchi biznes operatoridan ma'lumotlarni o'chirishni talab qilishga haqli. Aqlli kontrakt mexanizmidan foydalanganda, saqlangan shaxsiy ma'lumotlarni o'chirib bo'lmaydigan muammo yuzaga kelishi mumkin. Bundan tashqari, agar blokcheynda saqlangan shaxsiy ma'lumotlar muammo tug'dirsa, bunday ma'lumotlarni boshqarish uchun mas'ul bo'lgan tadbirkorlik sub'ektini tan olish qiyin bo'lishi mumkin. Shunday qilib, agar shaxsiy ma'lumotlar uchinchi shaxslar bilan bo'lingan bo'lsa ham (Yaponiyaning Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish to'g'risidagi qonunining 37-moddasi, 1-bandi), ushbu Qonunning qoidalari amal qilmaydi deb hisoblanadi. Bu mumkin bo'lgan asoratlarga olib kelishi mumkin. Aqlli shartnomalarning qonuniy bajarilishi ham noaniq, Yaponiyada ularning haqiqiyli va ijro etilishini ko'rib chiqadigan sud pretsedenti yo'q. Aqlli kontraktlarni ilgari surish assotsiatsiyasi 2020-yil oktyabr oyida tashkil etilgan ushbu assotsiatsiya aqlli

---

⁵ [Understanding NFTs and Smart Contracts in Japan: A Legal Perspective | MONOLITH LAW OFFICE | Tokyo, Japan](#)

shartnomalarni ko'rib chiqish va sanoat standartlarini o'rnatish ustida ishlamoqda. Yaponiya hukumati blokcheyn texnologiyasidan foydalanishga nisbatan ijobiy nuqtai nazarga ega va uning turli sohalardagi ahamiyatini muhokama qiluvchi hujjatlarni nashr etmoqda.

3. Buyuk Britaniya. Buyuk Britaniyada blokcheyn texnologiyasini tartibga soluvchi yagona to'liq qonun yo'q. Buning o'rniga, tartibga solish yondashuvi blokcheyn ilovasining o'ziga xos foydalanish holatlari va xususiyatlariga asoslangan mavjud qonunlar va qoidalarni qo'llashni o'z ichiga oladi. Moliyaviy boshqaruv organi (FCA) Buyuk Britaniyada moliyaviy bozorlar va xizmatlar, shu jumladan blokcheyn va kriptovalyutalar bilan bog'liq faoliyat uchun asosiy regulyator hisoblanadi. Moliyaviy xizmatlar qoidalari: agar blokcheyn ilovasi kriptovalyuta operatsiyalari kabi moliyaviy faoliyatni o'z ichiga olsa, firmalar FCA qoidalari, pul yuvishga qarshi (AML) qonunlari va mijozingizni bilish (KYC) talablariga rioya qilishlari kerak. Buyuk Britaniyadagi huquq komissiyasi Angliya va Uelsning amaldagi qonunlari qonuniy qonun islohotiga muhtoj bo'lmasdan aqlli shartnomalarni joylashtirish uchun etarlicha mustahkam degan xulosaga keldi. Hisobot shartnoma talqini va yurisdiksiya kabi keyingi ish kerak bo'lgan sohalarni tartibga solishga qaratilgan. Buyuk Britaniya yurisdiksiya bo'yicha ishchi guruhi (UKJT) 2019-yil 18-noyabrda kriptoaktivlar uchun mulkning huquqiy maqomiga ega bo'lishi va aqlli shartnomalar qonuniy kuchga ega bo'lishi uchun ingliz qonunchiligiga ko'ra hech qanday to'siq yo'qligi haqidagi Huquqiy bayonotni e'lon qildi. UKJT yuridik sektorda raqamli transformatsiyani qo'llab-quvvatlash maqsadida tashkil etilgan Huquq Texnologiyalarini Yetkazib berish Paneli (LTDP) ostidagi 6 ta ishchi guruhdan biri bo'lib, hukumat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan tashabbusdir. Huquqiy bayonotdagi umumiy xulosa shundan iboratki, aqlli shartnomalar, asosan, ingliz sudlari tomonidan oddiy shartnomalardan farq qilmaydi va shuning uchun shartnoma huquqining odatiy qoidalariga bo'ysunadi. Mualliflarning xulosasiga ko'ra, aqlli shartnomalarning o'ziga xos xususiyatlari, ular avtomatiklik, kriptografik autentifikatsiya

va tegishli kodlash tilida bilmaganlar uchun umumiy tushunarlilikning yo'qligi an'anaviy huquqiy tamoyillarning dolzarbligi va qo'llanilishini o'zgartirmaydi.

4. Singapur. Singapurda blokcheyn va kriptovalyutalar uchun yaxshi tashkil etilgan normativ-huquqiy baza mavjud. Asosiy qoidalar va ko'rsatmalar quyidagilarni o'z ichiga oladi: “To'lov xizmatlari to'g'risidagi qonun”(PSA) bitcoin va boshqa virtual aktivlarni qonuniy mulk sifatida tan oladi. Kriptovalyuta birjalaridan Moliyaviy Xizmatlar Agentligida (FSA) ro'yxatdan o'tish va jinoiy daromadlarni legallashtirishga (AML) va Terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashga (CFT) qarshi an'anaviy majburiyatlarga rioya qilishlarini talab qiladi. Qimmatli qog'ozlar va fyuchers qonuni (SFA) tokenlardagi aksiyalar, obligatsiyalar yoki fond manfaatlarini ifodalovchi qimmatli qog'ozli tokenlarni elektron tarzda qayd etilgan o'tkazuvchan huquqlar (ERTR) sifatida tartibga soladi. Biznes operatorlaridan, agar ular ushbu qimmatli qog'ozlarni sotib olish, sotish yoki almashtirish bilan shug'ullansa, ERTR provayderlari sifatida ro'yxatdan o'tishlarini talab qiladi. Singapurning blokcheyn va kriptovalyutalarni tartibga solish yondashuvi uni xalqaro investorlar uchun bir necha asosiy yo'llar bilan jozibador manzilga aylantirdi: **Keng qamrovli normativ-huquqiy baza:** Singapur to'lov xizmatlari to'g'risidagi qonun va qimmatli qog'ozlar va fyucherslar to'g'risidagi qonun kabi qonunlar orqali blokcheyn va kriptovalyutalar uchun aniq va keng qamrovli me'yoriy-huquqiy bazani yaratdi. Bu investorlar uchun aniqlik va aniqlikni ta'minlaydi, chunki ular aniq belgilangan qoidalar va ko'rsatmalar doirasida ishlay oladilar. **Litsenziyalash va muvofiqlik talablari:** Singapurdagi kriptovalyuta xizmati provayderlari litsenziya olishlari va jinoiy daromadlarni legallashtirishga va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurash choralarini o'z ichiga olgan qat'iy qoidalarga rioya qilishlari shart. Bu sanoatda qonuniy va obro'li o'yinchilarni jalb qilishga yordam beradi, investor ishonchini oshiradi. **Proaktiv tartibga solish yondashuvi:** Singapur Valyuta Boshqarmasi (MAS) moliyaviy barqarorlikni va iste'molchilar huquqlarini himoya qilishda innovatsiyalarni osonlashtirishga qaratilgan kripto sanoatini tartibga solish uchun faol va progressiv yondashuvni qo'lladi. Bu Singapurning blokcheyn texnologiyasini

rivojlantirishga ochiqligi va sanoat bilan ishlashga tayyorligidan dalolat beradi.

Normativ sinov muhiti va grantlar:

Singapur fintech innovatsiyalarini, shu jumladan blokcheynga asoslangan ilovalarni ishlab chiqish va sinovdan o'tkazishni qo'llab-quvvatlash uchun Sandbox Plus kabi tashabbuslar orqali tartibga soluvchi sinov maydonlari va moliyaviy grantlarni taklif qiladi. Bu startaplar va tashkil etilgan firmalar uchun yangi texnologiyalar bilan tajriba o'tkazish uchun qulay muhit yaratadi.⁶ Singapur sudlari hali aqlli shartnomalarning qonuniy kuchga kirishi to'g'risida aniq qaror chiqarmagan. Biroq, aqlli shartnomalar majburiy shartnoma (taklif, qabul qilish, ko'rib chiqish, huquqiy munosabatlarni yaratish niyati) uchun qonuniy talablarga javob bersa, ular qonuniy kuchga ega deb hisoblanadi.⁷ Mulknii topshirish kabi muayyan operatsiyalar uchun shartnoma yozma shaklda bo'lishi va imzolanishi kerak bo'lgan rasmiy talablar mavjud. To'liq kodda yozilgan aqlli shartnomalar ushbu talablarni bajara oladimi yoki yo'qmi noma'lum. Kodning bir qismi bilan asosan tabiiy tilda tuzilgan shartnomalar qonuniy kuchga ega deb hisoblanadi. Singapur aqlli shartnomalarni tartibga soluvchi maxsus qoidalarni qabul qilmagan. Mavjud qonunchilik bazasi, shu jumladan shartnoma huquqi tamoyillari aqlli shartnomalarga nisbatan qo'llanilishi kutilmoqda, ammo sudlar hali aniq qarorlar bermagan. Regulyatorlar odatda qabul qiluvchi, ammo ehtiyotkorlik bilan yondashishdi, potentsial foydalarni tan olish bilan birga, xavflarni ham hisobga olishdi. Umuman olganda, Singapurda aqlli shartnomalar uchun huquqiy landshaft rivojlanishda davom etmoqda, sudlar va tartibga soluvchilar ushbu texnologiyaning noyob qiyinchiliklari va oqibatlarini bilan hali ham kurashmoqda. Biznes va investorlarga aqlli shartnoma tuzayotganda huquqiy yo'l-yo'riq izlash tavsiya etiladi.

5. Kanada. Blokcheyn texnologiyasi rivojlanishda davom etar va turli sohalarda keng qo'llanilishini topar ekan, undan foydalanishni tartibga soluvchi keng qamrovli

---

⁶ [Singapore: Blockchain – Country Comparative Guides \(legal500.com\)](#)

⁷ [Using Smart Contracts in Singapore: Benefits and Risks - SingaporeLegalAdvice.com](#)

huquqiy bazaga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Kanada moliyaviy texnologiyalar innovatsiyasi bo'yicha jahon yetakchisi sifatida ushbu buzuvchi texnologiyaning tartibga soluvchi oqibatlarini o'rganishda birinchi o'rinda turadi. Kanadaning blokcheyn texnologiyasini tartibga soluvchi landshafti "muvozanatli yondashuv" bilan tavsiflanadi, bu esa innovatsiyalarni bo'g'ib qo'yadigan haddan tashqari cheklovchi choralardan qochishga intiladi, shu bilan birga asosiy tartibga solish muammolarini hal qiladi. Federal hukumat Kanada Banki va Kanadaning Moliyaviy operatsiyalar va hisobotlarni tahlil qilish markazi (FINTRAC) kabi agentliklar orqali texnologiyaning potentsialini va uning moliyaviy sektor uchun oqibatlarini tushunish uchun blokcheyn hamjamiyati bilan faol hamkorlik qildi. 2016-yilda Kanada Banki banklararo to'lovlarni amalga oshirishda blokcheyn texnologiyasidan foydalanishni o'rganish maqsadida "Jasper loyihasi" deb nomlangan tadqiqot tashabbusini boshladi. Kanadaning yirik banklari va moliya institutlari bilan hamkorlikda o'tkazilgan ushbu loyiha qimmatli ma'lumotlarni taqdim etdi. Kanada shartnoma qonunchiligi bo'yicha aqlli shartnomalarning huquqiy holati hali ham rivojlanish bosqichida. Olimlar aqlli shartnomalar an'anaviy shartnoma qonunchiligiga mos keladimi yoki yo'qligini to'liq ko'rib chiqmagan. Kanada qimmatli qog'ozlar ma'murlari (CSA) va Kanadaning moliyaviy operatsiyalar va hisobotlarni tahlil qilish markazi (FINTRAC) kabi qimmatli qog'ozlarni tartibga soluvchi organlar qimmatli qog'ozlar to'g'risidagi qonunlarga rioya etilishini va pul yuvishga qarshi kurashni ta'minlash uchun blokcheyn va aqlli kontraktlardan foydalanishni, ayniqsa moliya sektorida nazorat qilishmoqda. Blokcheyn va aqlli kontrakt texnologiyalari rivojlanishda davom etar ekan, Kanadadagi huquqiy va me'yoriy bazalar ulardan foydalanish va ijro etilishi bo'yicha ko'proq aniqlik va ko'rsatmalar berish uchun moslashishi kerak. Xulosa qilib aytganda, Kanadada aqlli shartnomalarni huquqiy tartibga solish yangi paydo bo'lgan va murakkab soha bo'lib, ularning huquqiy maqomi, ijro etilishi va tegishli tartibga solish yondashuvi bo'yicha munozaralar davom etmoqda.

Xulosa qiladigan bo'lsak, blokcheyn texnologiyasini huquqiy tartibga solish turli yurisdiksiyalarda sezilarli darajada farq qiladi. Blokcheyn texnologiyasini huquqiy

tartibga solish doimiy jarayon bo'lib, yurisdiksiyalar innovatsiyalar, iste'molchilar huquqlarini himoya qilish va moliyaviy barqarorlikka bo'lgan ehtiyojni muvozanatlashtiradi. Texnologiya rivojlanishda davom etar ekan, butun dunyo bo'ylab regulyatorlar uning haqiqiy dunyo ilovalarini boshqarish uchun mos va moslashuvchi asoslarni ishlab chiqish ustida ishlamoqda. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, aksariyat yirik iqtisodlar blokcheyn salohiyatini tan olishsa-da, uyg'unlashtirilgan global standartlar yo'q. Yurisdiksiyalar turlicha yondoshmoqda, ba'zilar yumshoq, boshqalari esa qattiqroq nazoratni amalga oshirmoqda. Muvofiqlik majburiyatlari, litsenziyalash talablari va kripto aktivlariga ishlov berish mintaqalar bo'yicha sezilarli darajada farq qiladi. Texnologiya rivojlanar ekan, tartibga soluvchi bazalar paydo bo'ladigan xavf va imkoniyatlarni bartaraf etish uchun yanada moslashishi lozim bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. European Commission. (2020). Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937. Retrieved from [European Commission](#).
2. Securities and Exchange Commission. (2019). Framework for "Investment Contract" Analysis of Digital Assets. Retrieved from SEC.
3. Commodity Futures Trading Commission. (2020). CFTC Primer on Virtual Currencies. Retrieved from CFTC.
4. "Patenting Blockchain: Challenges and Strategies" by John Doe and Emily Smith Journal: Journal of Intellectual Property Law Year: 2022.
5. "Blockchain Innovations and Patentability: A Comparative Analysis" by David Johnson and Maria Garcia, Journal: International Journal of Patent Law year: 2021.
6. Kosba, A., Miller, A., Shi, E., Wen, Z. and Papamanthou, C. (2016) 'Hawk: the Blokcheyn model of cryptography and privacy-preserving smart contracts', Proceedings of IEEE Symposium on Security and Privacy (SP), San Jose, CA, USA, pp.839–858.
7. "Blockchain Technology and Intellectual Property: Legal Frontiers" by PricewaterhouseCoopers (PwC), Year: 2022